

Маладосць*11

Штомесячны
літаратурна-мастацкі
і грамадска-палітычны
ілюстраваны часопіс

(840) Лістапад, 2023

Выдаецца з 1953 года

ГАЛОЎНЫ РЭДАКТАР

Вольга Станіславаўна РАЦЭВІЧ

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

Уладзімір АНДРЫЕВІЧ

Алесь БАДАК

Пятро ЖАЎНЯРОВІЧ

Аляксандр ЛУК'ЯНАЎ

Уладзімір МАТУСЕВІЧ

Людміла САЯНКОВА

Таццяна СІВЕЦ

Кацярына ХАДАСЕВІЧ-ЛІСАВАЯ

Аляксей ЧАРОТА

Віктар ШНІП

«Маладосць»

у Мінску можна набыць у крамах
і павільёнах «Белсаюздруку»:

крама № 13,

плошча Перамогі, падземны пераход;

крама № 18, плошча Перамогі,

падземны пераход;

крама «Глобус»,

вул. Валадарскага, 16;

павільён № 79,

пр. Пераможцаў, 5;

а таксама ў аддзеле рэалізацыі
выдавецтва

«Мастацкая літаратура»,

пр. Пераможцаў, 11, каб. 924.

Рэдакцыя не ўступае ў перапіску
з чытачамі, не рэцэнзуе і не вяртае
дасланыя рукапісы.

Пры перадруку спасылка
на «Маладосць» абавязковая.

Адрас рэдакцыі

Рэспубліка Беларусь, 220004,
Мінск, пр. Пераможцаў, 11, каб. 918.
Тэл.: 203-84-13, 203-83-63.
E-mail: maladost21@mail.ru; mail@mastlit.by

Падпісныя індэксy

00592 – індывідуальны
льготны для настаўнікаў

74957 – індывідуальны

749572 – ведамасны

00731 – ведамасны льготны для ўстаноў
Міністэрства культуры

і Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі
сродку масавай інфармацыі № 16 ад 19.07.2021,
выдадзенае Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь.

Выдавец

Выдавецкае рэспубліканскае ўнітарнае
прадпрыемства «Мастацкая літаратура»
Дырэктар – Аляксандр Мікалаевіч БАДАК

Мастацкі рэдактар *М. Ю. Дайлідаў*

Тэхнічны рэдактар *Н. А. Арцёмава*

Стылістычны рэдактар *А. В. Казлова*

Падпісана да друку 16.11.2023.

Фармат 84×108^{1/16}. Папера лёгкамелаваная.

Друк афсетны. Ум. друк. арк. 11,76.

Ул.-выд. арк. 9,72. Тыраж 440 экз. Заказ

Рэспубліканскае ўнітарнае

прадпрыемства «БудМедыяПраект».

ЛП №02330/71 ад 23.01.2014,

вул. В. Харужай, 13/61,

220123, Мінск, Рэспубліка Беларусь.

*Адказнасць за дакладнасць цытат,
іх арфаграфію, пунктуацыю
і афармленне спасылка
на крыніцы нясуць аўтары.*

© Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь,
2023

© Грамадскае аб'яднанне «Саюз пісьменнікаў
Беларусі», 2023

© УП «Мастацкая літаратура», 2023

16+

ЛІТАРАТУРНАЕ ПАБРАЦІМСТВА

ДАЯНА ЛАЗАРАВІЧ

ЧАРГОВАЯ КНІГА ПРАФЕСАРА ІВАНА ЧАРОТЫ НА СЕРБСКОЙ МОВЕ

Фота з архіва Д. Лазаравіч

(Иван А. ЧАРОТА: ВИДИЦИ ЈЕДНОГ БЕЛОСРБУСА — БЕЛОСРБИНА / Превела с белоруског Даяна Лазаревіч.— Београд: Институт за политичке студије, 2023).

Бялградскі Інстытут палітычных даследаванняў нядаўна звярнуў на сябе ўвагу кнігай, якая, не будучы тыповай для яго выдавецкіх спраў, у многіх выклікала цікавасць. А перш за ўсё назвай — «Далягляды беларуса-беласерба». Аўтар — Іван Чарота.

Калі нават вельмі коратка анансаваць выданне, усё роўна немагчыма не спыніцца на ўжытым слове «беласерб». Паколькі яно вынесена ў заглавак, значыць, сэнс яму нададзены ключавы, апорны. З іншага боку, да агульнаўжывальнага, слоўнікавага яно не належыць, а ўяўляе сабою наватвор — своеасаблівы і ў той жа час зместава досыць празрысты. Да таго ж значэнне яго ў адным з апублікаваных тут матэрыялаў даходліва растлумачана. Аўтар кнігі, аказваецца, такое паняцце ўжо многія гады выкарыстоўвае, калі адзначае той стан чалавека, тую светапоглядную пазіцыю, калі беларускасць з сербскасцю натуральна паяднаная да зліцця, непадзельнасці. А ўласціва тое, перш за ўсё, натуре самога Івана Аляксеевіча Чароты — беларускага навукоўца, пісьменніка і перакладчыка, прызнанага прафесара-славіста, акадэміка Сербскай акадэміі навук і мастацтваў.

Выданне, пра якое ідзе гаворка, прымеркавана да 70-годдзя аўтара. Асноўны змест кнігі складаюць чатыры раздзелы: «Беларускае мастацкае слова», «Нацыянальная свядомасць беларусаў», «Беларуска-сербскія сувязі ў гісторыі», «Сербскія мыслары, з'яднанія з Беларуссю». Галоўнае жаданне акадэміка Чароты — каб сваяцтва беларускага і сербскага народаў не заставалася на ўзроўні дзяжурных дэкламацый, а ўсведамлялася пасродкам гістарычных ведаў і замацоўвалася рэальнай сучаснай практыкай. Карацей кажучы, з чытачом вядзецца ўдумлівае, заклапочанае абмеркаванне сур'ёзных праблем і задач.

Названыя раздзелы з грунтоўнымі артыкуламі дапоўненыя матэрыяламі ўласна юбілейнага характару. Акрамя гэтага ў кнігу ўключана досыць унушальная нізка выказванняў вядомых сербскіх пісьменнікаў і навукоўцаў пра беларускага калегу, які 50 гадоў свайго жыцця прысвяціў Сербіі і сербам, а таксама яго славесны і фатаграфічны жыццяпіс. Інфармацыі тут няма, і датычыцца яна не толькі шматдзесяцігадовага ахвярнага сербалюбства прафесара Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, акадэміка Сербскай акадэміі навук Івана Аляксеевіча Чароты.

Сам ён, дарэчы, зусім не схільны выхваляцца сваімі заслугамі і ўзнагарод-

дамі, атрыманымі і ад Праваслаўнай Царквы, і ад свецкіх улад трох дзяржаў — Сербіі, Беларусі, Расійскай Федэрацыі. Так, ён адзіны ў сваёй айчыне двойчы ўдастоены прэміі «За духоўнае адраджэнне» (першы раз персанальна — 2003 г., другі ў складзе калектыву — 2019 г.); з'яўляецца лаўрэатам такіх высокастатусных узнагарод, як Міжнародная прэмія імя князя Канстанціна Астрожскага (Польшча, 1999), Міжнародная прэмія імя Фёдара Дастаеўскага (Сербія, 2007), Міжнародная літаратурная прэмія «Багародзіца Траеручыца» (Сербскі фонд Іванкі Мілошавіч) (Чыкага, ЗША, 2011), Міжнародная літаратурная прэмія імя Радэ Драінца (Сербія, 2014), Міжнародная прэмія Фонда Карычаў (Сербія, 2014). Уладальнік шматлікіх ордэнаў і медалёў.

Каб зразумець, як да выдання такой кнігі ставяцца ў Сербіі, звернемся да меркавання прафесара Зорана Мілошавіча, які выконвае абавязкі дырэктара Інстытута палітычных даследаванняў: «Дагэтуль беларуская думка даволі сціпла прысутнічала ў сербскай паліталагічнай прасторы, пра яе ўвогуле мала ведалі і рэдка згадвалі. Таму выдадзеная кніга прафесара Чароты з'яўляецца наватарскай у сербска-беларускім узаемапазнанні. А дзякуючы таму, што яна ахоплівае практычна ўсе важнейшыя аспекты, якія датычацца ведаў пра беларускую культуру і нацыянальную свядомасць, а таксама гістарычных і сучасных узаемных кантактаў, то яе значэнне трэба разглядаць у плане пажаданай актывізацыі адносін паміж двума брацкімі народамі, якія мелі падобныя гістарычныя лёсы. <...> Значэнне і рэальны патэнцыял кнігі І. А. Чароты выявіцца толькі ў будучыні, аднак і цяпер відавочна, што яна стварыла і будзе заставацца вызначальным грунтам для спецыялістаў па розных пытаннях сувязяў Беларусі і Сербіі».

З гэтым нельга не пагадзіцца. І варта толькі парадавацца, што адбыўся чарговы значны кантакт у літаратурных стасунках нашых народаў.

«Абуджаюцца словы...»

Гойка Джога

(1940 г. н.)

Рагатыя літары

Запознены адказ

на «пытанне чытача» Васка Попы

Вытрасеныя з рукава,
з чыёйсьці пустой галавы,
з птушыных мазгоў,
з нагавіц камара закаханага,

па белай паперы туляюцца,
потым у шэрагі строяцца,
чаўкаюць і штурхаюцца —
гуляюць у сваю гульню
з мудрагельнымі правіламі.

Нібы зязюльчыны яйкі,
нібы шрот на ваўкоў,
нібы каменьчыкі дробныя,
нібы знахарскі боб,
толькі чорны і з рожкамі.

Без вачэй, а бачаць тое,
што не бачна нікому.
Без вушэй, а чуюць тое,
што не чуто нікому.
Без вуснаў, а кажуць тое,
што не вядома нікому.

І ніхто не ведае, як гэта.

Пра нешта шэпчуцца,
некуды пазіраюць,
да нечага прыслухоўваюцца,
хоць з выгляду глухія,
нямыя і сляпыя.

Як быццам замах рыхтуюць,
уціраючыся ў давер, і шлюць
камусьці тайныя весткі
на мове сваёй таемнай.
Кожны чытае па-свойму.